

1. A Bauhaus tanárai,
a dessau-i Bauhaus épület tetején

N^o
34

**MOHOLY-NAGY LÁSZLÓ
KOMPOZÍCIÓ
HÁROM KÖRREL, 1946**

Moholy-Nagy László

Nº 34

MOHOLY-NAGY LÁSZLÓ (1895–1946)

Kompozíció három körrel | Composition with three Circles, 1946

Színes kréta, tus, toll, papír | Coloured crayon, ink, pen on paper, 42,5 x 35 cm
Jelezve balra lent | Signed bottom left: L. Moholy : Nagy 46 July

AUKCIONÁLVA | AUCTIONED:

| Sotheby's, New York, 2003. május 7., kat.: 199A

Kezdő ár | Starting price: 20 000 000 Ft / 52 632 EUR

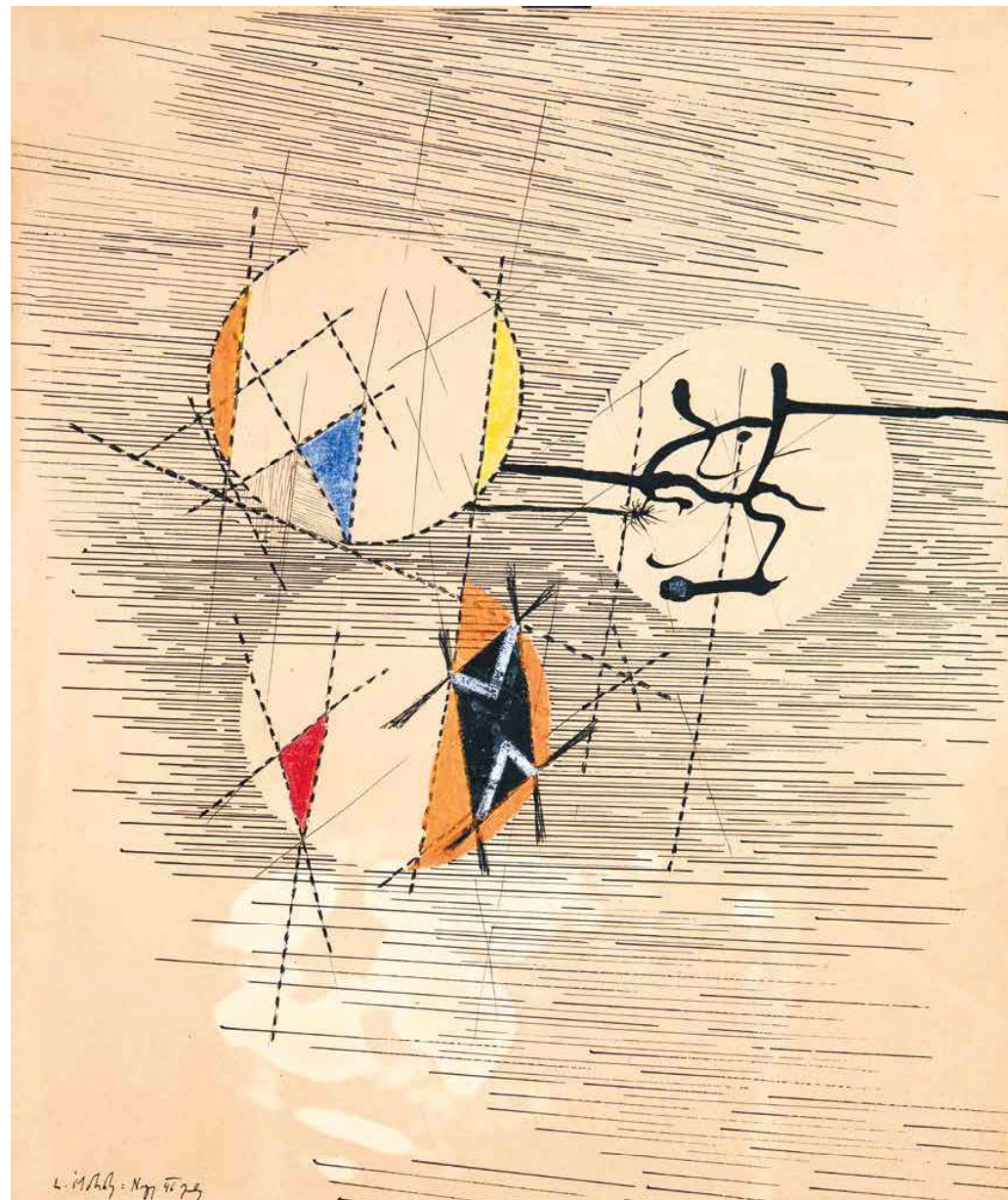
Becsérték: 30 000 000 – 50 000 000 Ft

Estimate: 78 947 – 131 579 EUR

Moholy-Nagy László a nemzetközi avantgárd legjelentősebb magyar származású alkotója. Az első világháború során katonaként szolgálva sebesült meg az orosz fronton. Első rajzait a harctereken és a hadikórházakban készítette. A háborút követően ismerkedett meg Kassák Lajossal és a magyar aktivista művészekkel, de a Tanácsköztársaság bukását követően végleg távozott Magyarországról. Előbb Bécsben, majd Berlinben dolgozott. 1921-ben megtanult fényképezni, és megismerkedett az orosz konstruktívizmussal. Kassákkal való kapcsolata a bécsi és berlini években is töretlen maradt, és 1922-ben közösen jegyezték a magyar avantgárd egyik alapművének számító Új művészek könyvét. Kassák így emlékezett később a közös munkájukról: „Bécsben éltem akkor, ő Berlinben, a forrongó művészet gócpontjában, neki nagyobb volt a személyi ismeretsége, levelezési

lehetősége, így tehát ő vállalta a könyv képanyagának az összegyűjtését. A szerkesztést közösen végeztük, és én írtam a könyv előszavát és készítettem a tipografizálását és címlapját. Az antológia címe: Új művészek könyve. 1922-ben jelent meg magyarul, németül és angolul Amerikában. Ez volt az első kísérlet, amely rámutatott a festészet, szobrászat, építészet, technika szoros és egymást segítő összefüggésére.” Kassák itt Moholy-Nagy egész művészi munkásságának az alapját érintette. A festészet, a szobrászat, az építészet és a technika összművészetté való fejlesztése korábban a barokk, a klasszicizmus és a szecesszió fő jellemzőjét adta. E korszaktól és stílusoktól eltérő legfontosabb különbség azonban a technika és a tudomány addig elképzelhetetlen ütemű fejlődése, valamint ennek az élet és a művészet minden területén maximálisan érvényesülő térhódítása volt.

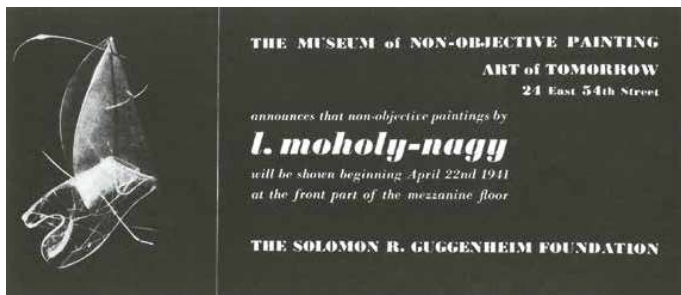

Moholy-Nagy pár hetes bécsi tartózkodás után már 1919-ben Berlinbe utazott tovább, hogy innen tartsa a távkapcsolatot Kassákkal, és az első adandó alkalommal Walter Gropius meghívására tétovázás nélkül menjen tovább tanítani 1923-ban a weimari Bauhausba. Számára elengedhetetlenül fontos volt, hogy mindig a legjelentősebb művészeti események színterén tartózkodjon, így 1928-tól ismét Berlinben dolgozott a Városi Opera és a híres rendező Erwin Piscator színháza számára. A következő évben elkészítette első filmjét, 1930-ban pedig addigi művészi munkásságának összegzéseként megalkotta és Párizsban bemutatta az úgynevezett *Fény-tér-modulátort*, egy elektromos árammal működő mobil szoborkonstruktót, mely működése minden pillanatában más és más, folyamatosan változó művészi hatást mutat. Ezután Moholy-Nagy életművében könyvek, reklámfeladatok, filmek, film- és színpadtervek követték egymást, emellett rengeteg rajz és festmény, terv és fotó a „szép gép”

konceptió ígézetében született a különböző konstrukciókról való állandó gondolkodás eredményeképp. Moholy-Nagy 1934-ben Amszterdamban, a következő két évben pedig Londonban élt és dolgozott, majd 1937-ben átköltözött a tengerentúlra. Chicagóba ismét Walter Gropius hívására érkezett, hogy felelevenítsék a Bauhaus-eszmét.

A chicagói Association of Arts and Industries ekkor alakult át a New Bauhaus-zá, ahol amerikai és a világ minden tájáról idecsábított mesterek mellett Moholy-Nagy együtt dolgozott többek között Kepes Györggyel és Alexander Archipenkóval, majd 1939 elején megnyitotta saját iskoláját a School of Design, mely más néven, de a mai napig működik Chicagóban.

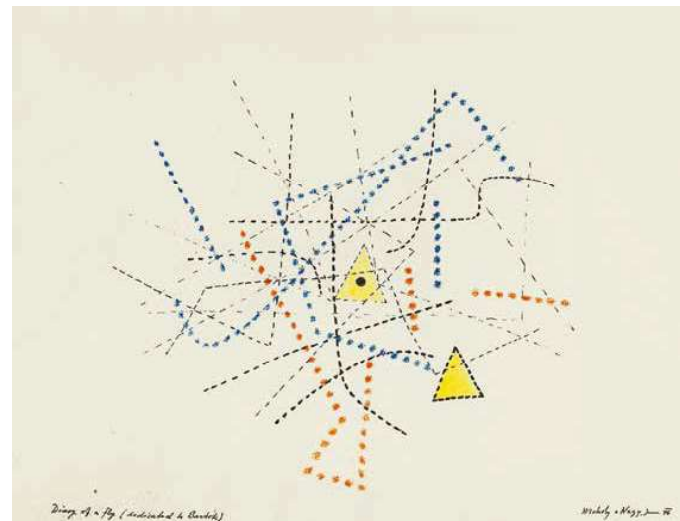
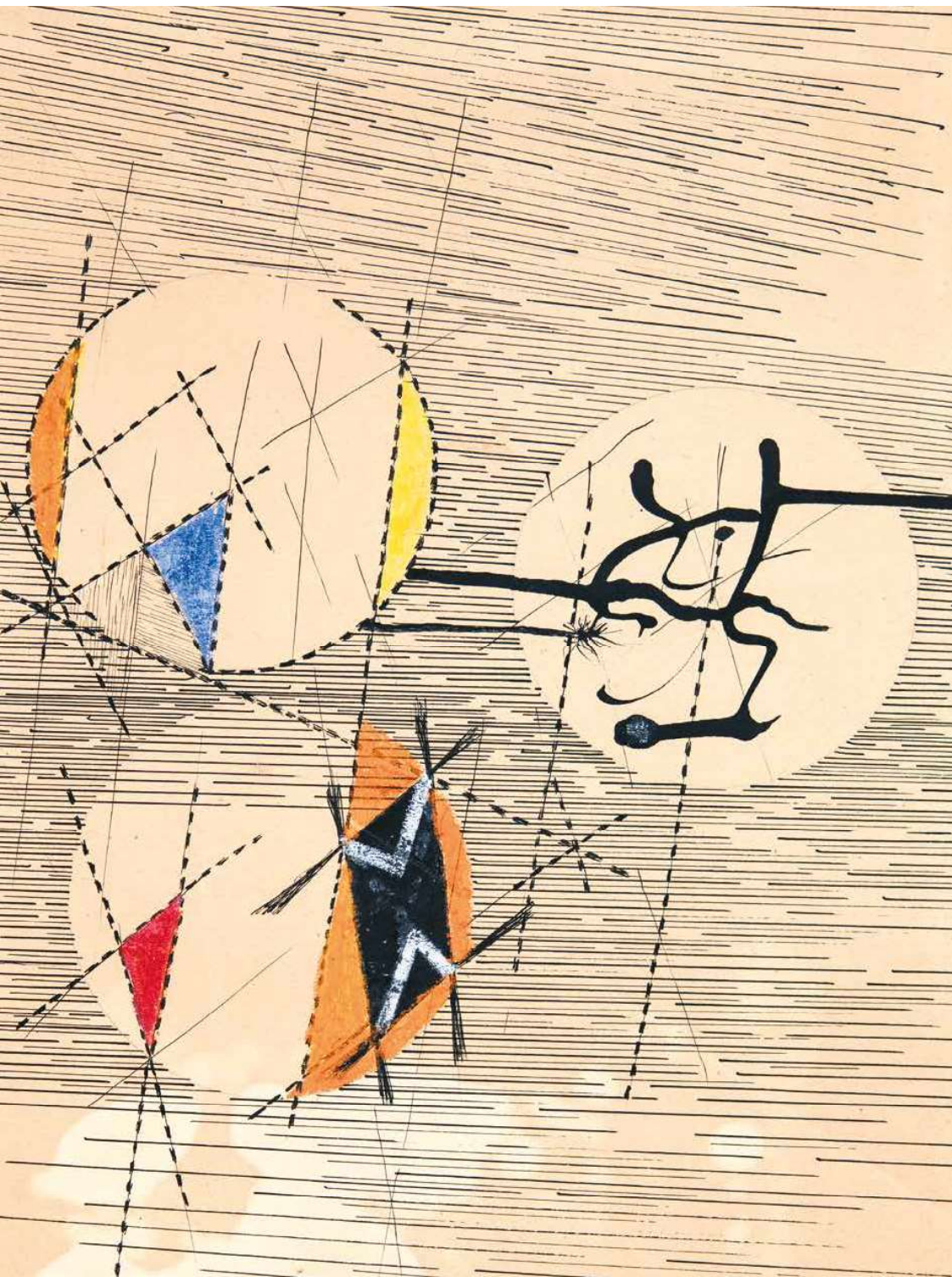
1938-tól már folyamatosan dolgozott *Vision in motion* (Látás mozgásban) című könyvén, mely amerikai munkásságának összefoglalásaként csak halála után, 1947-ben jelent meg. A New York-i Guggenheim Múzeum 1947-ben rendezte meg első emlékkiállítását.

2. Meghívó Moholy-Nagy kiállítására, 1941. április 22. - május 27. Solomon Guggenheim Museum, New York

3. Moholy-Nagy a Bauhausban →

4. Moholy-Nagy László: *Diary of a Fly*, 1946
LACMA (Los Angeles County Museum of Art), USA

Moholy-Nagy 1946 áprilisában írott egyik levelében említette, hogy iskolájának anyagi lehetőségeit – régi Bauhaus hagyományokhoz hiven – privát tervezésekkel és képeladással próbálja kiegészíteni. Feltehetően így jött létre az a szerződés is, mely közte és a New York Herald című napilapot létrehozó Bennett-család egyik tagja között kötött meg 1941-ben. A szerződés szerint Moholy-Nagy feladata a *Léghajózás Emlékművének* megalkotása volt, mellyel Bennettek a repülés hőskorát és a család tagjainak ehhez kapcsolódó tevékenységét kívánták megörökíteni. A Bennett-család nemcsak a híres sajtóorgánium megalapításával, hanem többek között a repülés úttörőjeként is kiemelkedő helyet foglal el az amerikai történelemben.

Moholy-Nagy 1941 és 1946 között egyéb feladataival párhuzamosan, megszakítás nélkül dolgozott a *Léghajózás Emlékművének* tervén. A szabadon álló és mozgó építmények problémája az egyik legfontosabb kutatási területe volt az 1940-es években. E művekkel Moholy-Nagy a nagyvárosi embert körülvevő épített táj látványát gyökeresen kívánta átalakítani. Utópisztikus látomásaiban a várost organikus egységként, minden elemével szervesen össz-

szetartozó és egymást kiegészítő műalkotás-ként képzelte el, melyben kiemelt szerep jutott a mesterséges fény kimeríthetetlenül gazdag lehetőségeinek.

A mostani aukción *Kompozíció három körrel* címen szereplő alkotását, Moholy-Nagy pár hónappal váratlanul bekövetkező halála előtt alkotta. Talán a *Léghajózás Emlékművéhez* vagy valamelyik párhuzamosan futó, grandiózus tervéhez készült a mű, mely egészen biztosan egy állandó mozgásra tervezett, kinetikus szobormű előtanulmánya. „*Nem lehet a Bauhausra és eredményeire gondolni anélkül, hogy ne emlékeznénk vissza Moholy-Nagynak, a nagy kezdeményezőnek szenvedélyes szellemére. Legnagyobb művészeti erőfeszítéseinek célja a tér meghódítása volt, géniusztát a tudomány és a művészet birodalmába vezényelte, hogy megfejtsse a tér jelenségeit. Festészetben, szobrászatban és építészetben, színházban és ipari formatervezésben, fényképezésben és a filmben, hirdetésben és tipográfiában egyaránt arra törekedett, hogy tér és idő viszonyát, azaz a térbeni mozgást értelmezze*” – búcsúzott 1946 novemberében a művésztől, kollégájától, harcostársától és barátjától Walter Gropius, a Bauhaus szellemi atyja.

RUM ATTILA